

บันทึกการจำอดีตชาติของคัตสึโกโร่ : การวิเคราะห์คุณค่าหลักฐาน
ทางราชการในสมัยเอโดะเกี่ยวกับการกลับชาติมาเกิด

The Case of Katsugoro's Past-Life Memories: An Analysis
of the Value of an Official Edo-Period Record
Concerning Reincarnation

ชิติศรณ แสงอุไร

Thitisorn Saeng-urai

คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

School of Liberal Arts, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

Corresponding Author:

Thitisorn Saeng-urai

School of Liberal Arts, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

1 Chalongkrung Road, Ladkrabang, Bangkok 10520, Thailand

E-mail: thitisorn.sa@kmitl.ac.th

Received: May 3, 2025

Revised: October 10, 2025

Accepted: October 28, 2025

บันทึกการจำอดีตชาติของคัตสึโกโร : การวิเคราะห์คุณค่าหลักฐานทางราชการ ในสมัยเอโดะเกี่ยวกับการกลับชาติมาเกิด

บทคัดย่อ

การจำอดีตชาติของคัตสึโกโรเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและได้รับการบันทึกไว้ในสมัยเอโดะของประเทศญี่ปุ่น ในช่วงปี ค.ศ. 1822 เหตุการณ์ที่เด็กชายคนหนึ่งอ้างว่าสามารถระลึกชาติได้นี้ได้รับความสนใจอย่างมากจากทุกชนชั้นในสังคมเอโดะ แม้กระทั่งราชสำนักของญี่ปุ่น การสืบสวนข้อเท็จจริงได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างละเอียดโดยนักวิชาการในสมัยนั้นและต่อมาได้มีการแปลบันทึกการสืบสวนนี้เป็นภาษาอังกฤษ บันทึกฉบับแปลภาษาอังกฤษนี้เป็นแรงบันดาลใจให้ศาสตราจารย์เอียน สตีเวนสัน (Ian Stevenson) แห่งมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนียเริ่มศึกษาปรากฏการณ์การจำอดีตชาติได้ของเด็ก ๆ จากทั่วโลก บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการนำเสนอบันทึกเรื่องการจำอดีตชาติในสมัยเอโดะให้นักวิชาการและผู้สนใจทั่วไปที่ต้องการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตหลังความตายในวรรณคดีของชาวญี่ปุ่น และเพื่อวิเคราะห์คุณค่าของวรรณกรรมประเภทบันทึกในแง่มุมต่าง ๆ คุณค่าของบันทึกฉบับนี้ประกอบด้วย 1) คุณค่าในฐานะเอกสารโบราณที่มีความน่าเชื่อถือ เพราะได้รับการบันทึกโดยชนชั้นนำและนักวิชาการในสมัยเอโดะ 2) คุณค่าในฐานะข้อมูลที่สะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนในยุคเอโดะ บันทึกเรื่องนี้ยังช่วยสะท้อนให้เห็นความรักและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว แนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา และความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดของชาวญี่ปุ่นในสมัยเอโดะ ประเพณีและพิธีกรรมของผู้คนในสมัยนั้น

คำสำคัญ : การจำอดีตชาติ, การระลึกชาติ, ปรจิตวิทยา, ชีวิตหลังความตาย, การกลับชาติมาเกิด

The Case of Katsugoro's Past-Life Memories: An Analysis of the Value of an Official Edo-Period Record Concerning Reincarnation

Abstract

The case of Katsugoro's past-life memories is a factual event recorded during Japan's Edo period. Around the year 1822, this incident, involving a young boy who claimed to be able to remember a previous life, garnered significant attention from all social strata in Edo society, including the Imperial Court. The investigation into the facts was meticulously documented in writing by scholars at the time. This record was later translated into English, and it was this translation that inspired Professor Ian Stevenson of the University of Virginia to commence his research into the phenomenon of children's past-life memories from around the world. This article aims to present this Edo-period account of past-life memory to scholars and interested individuals for the study of Japanese perspectives on death and the afterlife. Furthermore, it seeks to analyse the value of this type of documentary literature from various perspectives. The value of this record lies in its credibility as an ancient document, having been recorded by the ruling class and scholars of the Edo period, and its presentation of data reflecting the society and culture of the Edo era. The account reflects the love and relationships within families, concepts of Buddhism, and the beliefs of the Japanese people of that time concerning the cycle of rebirth, as well as their customs and rituals.

Keywords: past life recall, reincarnation, parapsychology, afterlife, transmigration

1. บทนำ

ศาสนาเกือบทุกศาสนามีความเชื่อที่คล้ายคลึงกันว่าชีวิตประกอบด้วย “กาย” กับ “จิต” เมื่อกายดับสลาย จิตยังคงเป็นอมตะและจะต้องแสวงหากายใหม่เพื่อเกิดใหม่หรือต้องเผชิญชีวิตหลังความตายต่อไป (พระมหาคัมคาย สิริปัญโญ สิงห์ทอง และคณะ 2565) “การตายแล้วเกิด” หรือ “การตายแล้วสูญ” จึงเป็นคำถามที่มนุษย์หลายคนสงสัยและพยายามที่จะพิสูจน์ข้อสงสัยเรื่องนี้ ในปัจจุบันมีการศึกษาและค้นคว้าอย่างเป็นระบบเพื่อศึกษาและพิสูจน์เกี่ยวกับการมีอยู่ของโลกหลังความตายหรือการตายแล้วเกิด เช่น โครงการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย (The EREAMS-study) ของศาสตราจารย์โอลิเวอร์ ลาซาร์ (Oliver S. Lazar) มหาวิทยาลัยฟอรัมการวิทยาศาสตร์ประยุกต์เพื่อเศรษฐกิจและการบริหารจัดการ ประเทศเยอรมนี หรือการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจำอดีตชาติและการกลับชาติมาเกิดของศาสตราจารย์นายแพทย์เอียน สตีเวนสัน (Ian Stevenson) มหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

ศาสตราจารย์นายแพทย์เอียน สตีเวนสัน ถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการกลับชาติมาเกิด (Mills, 2008) และปรากฏการณ์การจดจำอดีตชาติได้ของบรรดาเด็ก ๆ จากทั่วโลก (Tucker, 2008) ส่งผลให้การศึกษาค้นคว้าวิจัยในเรื่องการจดจำอดีตชาติและการกลับชาติมาเกิดมีความก้าวหน้าต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามแทบจะไม่มีผู้ใดทราบเลยว่าแท้ที่จริงแล้ว แรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้ศาสตราจารย์นายแพทย์เอียน สตีเวนสันสนใจศึกษาค้นคว้าและวิจัยเรื่องการจำอดีตชาติหรือการกลับชาติมาเกิด เกิดจากการที่ศาสตราจารย์นายแพทย์เอียนได้อ่านบันทึกเหตุการณ์ของทางราชการในสมัยเอโดะว่าด้วยเรื่องราวคำให้การเกี่ยวกับการจำอดีตชาติได้ของเด็กชายชาวญี่ปุ่นที่ชื่อ “คัตสึโกโร¹ (かつごろう)” (Ohkado, 2013; Ohkado, 2021; 西田, 2016) ซึ่งบันทึกฉบับนี้ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษและตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือชื่อ “Gleanings in Buddha-fields” โดย โคอิซุมิ ยาคูโมะ² (こいずみ やくも) จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาทางปริจิตวิทยา (Parapsychology) เกี่ยวกับเรื่องการกลับชาติมาเกิดอาจจะไม่เกิดขึ้น หากศาสตราจารย์นายแพทย์เอียน สตีเวนสันไม่ได้อ่านบันทึกเรื่องนี้

เรื่องราวบันทึกความทรงจำอดีตชาติของคัตสึโกโรนอกจากจะมีความสำคัญในฐานะหลักฐานทางวิชาการในอดีตที่ได้รับการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยชนชั้นปกครองและนักวิชาการที่อยู่ร่วมสมัยและเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการจำอดีตชาติแล้ว เทศบาลเมืองฮิโนะ (日野市) กรุงโตเกียวซึ่งเป็นสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ได้เล็งเห็นว่าบันทึกความทรงจำอดีตชาติของคัตสึโกโรฉบับนี้ยังมีคุณค่าและความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเมืองฮิโนะด้วย เมื่อมีการจัดตั้งหอจดหมายเหตุเมืองฮิโนะ (日野市郷土資料館) ขึ้นในปี พ.ศ. 2548 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้พลเมืองเมืองฮิโนะได้มีส่วนร่วมในการค้นคว้าวิจัยหัวข้อหรือประเด็นที่สัมพันธ์กับท้องถิ่นเมืองฮิโนะ พลเมืองเมืองฮิโนะและผู้สนใจจากต่างพื้นที่ได้รวมตัวและจัดตั้งเป็น

¹ การทับศัพท์ชื่อบุคคลและชื่อเฉพาะภาษาญี่ปุ่นต่าง ๆ ในบทความเรื่องนี้อ้างอิงตามราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนพิเศษ 82 ง 9 เมษายน 2561 หน้า 2 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาเยอรมัน สเปน ญี่ปุ่น และมลายู

² โคอิซุมิ ยาคูโมะ เป็นชาวอังกฤษ มีชื่อเดิมว่า Patrick Lafcadio Hearn ภายหลังแต่งงานกับสตรีชาวญี่ปุ่นและได้เปลี่ยนมาใช้ชื่อญี่ปุ่นว่า โคอิซุมิ ยาคูโมะ

คณะสำรวจตำนานการกลับชาติมาเกิดของคัตสึโกโรขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2549 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาค้นคว้าจากเทศบาลเมืองฮิโนะ จึงอาจกล่าวได้ว่าเทศบาลเมืองฮิโนะโดยทาจิมายะเหตุเมืองฮิโนะนี้เป็นผู้มีบทบาทขับเคลื่อนการศึกษาด้านการจำอดีตชาติของคัตสึโกโรนี้ ส่งผลให้มีการค้นพบรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกเรื่องนี้ในมิติที่หลากหลาย

เนื่องจากบันทึกความทรงจำอดีตชาติของคัตสึโกโรอาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก บทความเรื่องนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบันทึกเรื่องการจำอดีตชาติของคัตสึโกโรซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสมัยเอโดะในปี ค.ศ. 1822 ให้เป็นที่รู้จัก เพื่อให้นักวิชาการและผู้สนใจทั่วไปที่ต้องการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตหลังความตายในวรรณคดีของชาวญี่ปุ่น ตลอดจนการค้นคว้าทางคติชนวิทยาที่เกี่ยวข้องประเทศญี่ปุ่นนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการ นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการวิเคราะห์คุณค่าของวรรณกรรมบันทึกเรื่องการจำอดีตชาติของคัตสึโกโรในแง่มุมต่าง ๆ

2. ความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณในสมัยเอโดะและอิทธิพลต่องานวรรณกรรม

เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจความคิดและความเชื่อของคนในสมัยเอโดะเกี่ยวกับภูตผีและโลกวิญญาณ ในบทนี้ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว รวมถึงอิทธิพลของความคิดและความเชื่อในเรื่องนั้นที่ส่งอิทธิพลต่องานวรรณกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องผีและวิญญาณในสมัยเอโดะ

ยุคเอโดะของญี่ปุ่นตรงกับช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1603 ถึง ค.ศ. 1867 หรือศตวรรษที่ 17 ถึงต้นศตวรรษที่ 19 ในสมัยนี้วัฒนธรรมของญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณเป็นที่แพร่หลายอย่างมาก (佐藤, 2013) ซาโต (佐藤, 2013) ได้วิเคราะห์สาเหตุที่ความเชื่อเรื่องผีหรือวิญญาณเป็นที่แพร่หลายในสมัยเอโดะไว้ว่าสัมพันธ์กับระบบฮิเอะ (家制度) หรือระบบครอบครัว ระบบฮิเอะนี้เป็นระบบที่ลูกชายคนโตจะต้องทำหน้าที่สืบตระกูลต่อจากพ่อแม่จากรุ่นสู่รุ่นต่อไปโดยไม่มีสิ้นสุด ในมิติที่สัมพันธ์กับประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความตายหรือโลกของวิญญาณนั้น ระบบฮิเอะได้ก่อให้เกิดธรรมเนียมการสร้างสุสานประจำตระกูลเพื่อบรรจุอัฐิของคนในครอบครัวตนเองขึ้นมา และยังก่อให้เกิดธรรมเนียมที่ลูกหลานจะต้องมาคารวะสุสานบรรพบุรุษเพื่อเซ่นไหว้และจัดพิธีอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับอีกด้วย

ซาโต (佐藤, 2013) ได้ระบุว่าสาเหตุที่ธรรมเนียมการสร้างสุสานประจำตระกูลหรือครอบครัวเป็นที่แพร่หลายในสมัยเอโดะ เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงมุมมองทางความคิดเกี่ยวกับความตายและหน้าที่ของสุสาน ในวัฒนธรรมญี่ปุ่นดั้งเดิมก่อนช่วงศตวรรษที่ 12 มีความเชื่อกันว่ามนุษย์เมื่อตายแล้ว ร่างกายและกระดูกที่หลงเหลืออยู่ซึ่งปราศจากวิญญาณแล้วนั้นมีความไม่ต่างอะไรกับสิ่งของ ดังนั้น จึงไม่มีการจัดพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับอัฐิของคนตาย แต่เมื่อล่วงเข้าศตวรรษที่ 12 เริ่มเกิดพิธีกรรมการบรรจุอัฐิในศาสนสถาน ด้วยความเชื่อที่ว่าดินแดนสุขาวดีเป็นดินแดนที่วิญญาณควรเดินทางไปพำนักอยู่หลังจากที่ตายจากโลกนี้ ดังนั้น ก่อนที่วิญญาณจะได้เดินทางไปพำนักยังแดนสุขาวดีนี้ วิญญาณยังคงสถิตอยู่ในอัฐิเพื่อรอการเดินทางไปแดนสุขาวดี การบรรจุอัฐิผู้ตายในศาสนสถานหรือวัดในพุทธศาสนาจึงถือเป็นการพาดวงวิญญาณเข้าใกล้แดนสุขาวดี ด้วยเชื่อว่าวัด

คือประตูเบิกทางที่จะนำพาวิญญาณไปพำนัก ณ แดนสุขาวดีต่อไป จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าสุสานในสมัยนี้ทำหน้าที่เป็นสถานที่ให้วิญญาณเอาไว้อาศัยสำหรับพักพิงเป็นการชั่วคราวก่อนที่จะเดินทางไปยังแดนสุขาวดี

เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา สังคมญี่ปุ่นเริ่มให้ความสำคัญกับการเสพความสุขและความสมบูรณ์ของชีวิตในโลกนี้มากกว่าการแสวงหาการหลุดพ้นและเสวยทิพย์สุขในโลกหน้า จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนะเกี่ยวกับความตายในรูปแบบใหม่ว่า สถานที่ที่วิญญาณผู้ตายควรจะไปพำนักหาใช่แดนสุขาวดีอีกต่อไปไม่ กลับกลายเป็นเชื่อว่ามนุษย์เมื่อตายแล้ว วิญญาณก็ยังคงพักผ่อนอย่างสงบสุขอยู่ ณ มุมใดมุมหนึ่งของโลกนี้ ความเชื่อในแนวคิดนี้เป็นที่ยอมรับและแพร่หลายมากขึ้น กอปรกับเมื่อล่วงเข้าช่วงศตวรรษที่ 17 แนวคิดเรื่องระบบอิเอะไดแพร่กระจายไปสู่สามัญชน ทำให้คนญี่ปุ่นในสมัยเอโดะนี้เกิดความตระหนักรู้ว่าตนเองมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันได้นั้นเป็นเพราะสิ่งที่บรรพบุรุษได้กระทำให้ตนเองไว้ตั้งแต่ในอดีต แม้บรรพบุรุษจะล่วงลับไปแล้วก็ตาม ก็จะต้องเดินทางไปคารวะดวงวิญญาณที่สุสานและทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษทุกรุ่นอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อเทศกาลโอบง (お盆) มาถึง ก็จำเป็นจะต้องเชิญดวงวิญญาณบรรพบุรุษกลับมาที่บ้านและจัดพิธีต้อนรับดวงวิญญาณอย่างอบอุ่น นอกจากนี้คนในสมัยเอโดะยังเชื่อกันอีกว่าการทำบุญอุทิศให้บรรพบุรุษหรือผู้ล่วงลับ นอกจากจะเป็นอุทิศส่วนกุศลแล้ว การทำบุญนี้ยังเป็นพิธีกรรมที่จะช่วยขจัดความโกรธแค้น ความพยาบาทอาฆาตที่ผู้ตายมีในขณะที่ยังมีชีวิตให้หมดสิ้นไปได้อีกด้วย ดังนั้น คนในสมัยเอโดะนี้จึงเกิดความเชื่อว่าการหมั่นทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้คนตายนี้ต่างหากคือสิ่งที่จะทำให้วิญญาณได้หลุดพ้นและเสวยสุขในปรโลกอย่างแท้จริง หากได้เกิดจากบารมีของพุทธองค์ที่อยู่ในแดนสุขาวดีไม่ และยังเกิดความเชื่อว่าสิ่งที่เป็นที่สถิตของดวงวิญญาณที่อยู่ในโลกนี้ก็คืออัฐิที่บรรจุอยู่ภายในสุสานและป้ายชื่อหน้าหลุมศพนั่นเอง นอกจากนี้ยังเชื่ออีกด้วยว่าดวงวิญญาณของผู้ตายทั้งหลายนั้นจะสถิตอยู่ภายในสุสานที่อัฐิของตนเองได้รับการบรรจุไว้ชั่วนิรันดร์ ด้วยเหตุนี้การสร้างสุสานประจำตระกูลจึงกลายเป็นธรรมเนียมปกติของผู้คนในยุคเอโดะนี้ กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับสถานที่สถิตของวิญญาณคนตายตามแนวคิดของซาโต (佐藤, 2013) ที่ได้นำเสนอมานี้มีความขัดแย้งกับทฤษฎีดั้งเดิมของยานางิตะ คูนิโอะ (柳田國男) บิดาแห่งคติชนวิทยาญี่ปุ่นที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสถานที่สถิตของวิญญาณเอาไว้ว่า โลกหลังความตายดวงวิญญาณของผู้เสียชีวิตจะขึ้นไปสถิตยังภูเขากัลป์ ๑ กับสถานที่ที่ตนเคยใช้ชีวิตอยู่ ซึ่งจะช่วยให้สามารถมองเห็นบ้านเกิดเมืองนอนที่ตนเคยได้อาศัยขณะยังมีชีวิตเพื่อที่จะได้เฝ้ามองความเป็นไปของลูกหลานได้ ดวงวิญญาณเหล่านี้จะได้รับการเชิญเชิญให้กลับมาบ้านในทุก ๆ เทศกาล เมื่อถึงฤดูใบไม้ผลิก็จะลงมายังหมู่บ้านกลายเป็นเทพแห่งนาข้าว และเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมก็จะกลับไปเป็นเทพแห่งภูเขาอีกครั้งวนเวียนเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ (佐藤, 2013; 小河, 2017)

ซาโต (佐藤, 2013) กล่าวว่าการศึกษาสัมพันธ์ระหว่างคนเป็นและคนตายของผู้คนในสมัยเอโดะผ่านระบบอิเอะไดนี้เองทำให้เกิดพันธะสัญญาระหว่างคนเป็นและคนตายว่าจะต้องสร้างสุสานในบริเวณวัดเพื่อให้วิญญาณผู้ตายได้ยินเสียงสวดมนต์สม่ำเสมอ เพื่อจะได้พักผ่อนในสุสานได้อย่างสงบสุข พันธะสัญญาอีกหนึ่งข้อที่คนเป็นจะต้องกระทำแก่ผู้ตายคือ การหมั่นไปคารวะดวงวิญญาณที่สุสานอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ข้อปฏิบัติเหล่านี้ได้กลายเป็นธรรมเนียมและเกิดเป็นความเข้าใจร่วมกันของคนญี่ปุ่นในสมัยเอโดะ การเกิดพันธะสัญญาระหว่างคนเป็นกับคนตายนี้ทำให้เกิดการแบ่งอาณาเขตของมนุษย์และวิญญาณแยกกันอย่างชัดเจน วิญญาณ

ผู้ตายจะต้องสถิตอยู่ในสุสานของตนอย่างสงบและทั้งสองฝ่ายจะไม่ล่วงล้ำอาณาเขตของกันและกัน อย่างไรก็ตาม ซาโต (佐藤, 2013) ได้ระบุว่าในสังคมสมัยเอโดะนี้มักเกิดการละเมิดสัญญาจากฝั่งคนเป็นแต่เพียงฝ่ายเดียว เช่น การฆาตกรรมอย่างโหดเหี้ยม การทอดทิ้งศพ และการละเลยการทำบุญอุทิศส่วนกุศล ทำให้วิญญาณเหล่านั้นเกิดความเคียดแค้นจนต้องล่วงล้ำเข้ามาในอาณาเขตของมนุษย์

วรรณกรรมเรื่องผีและวิญญาณในสมัยเอโดะจึงมักจะสะท้อนแนวคิดดังกล่าวนี้ เช่น วิญญาณอาฆาตของโออิวะ (お岩) ในวรรณกรรมเรื่อง โทโคโด ยตสึยะ โคดัน (東海道四谷怪談) และโออิคุ (お菊) ที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง ซารายาชิกิ (皿屋敷) ทั้งโออิวะและโออิคุต่างก็เป็นสตรีที่ต้องพบกับความตายด้วยน้ำมืออันโหดร้ายของชายคนรัก ทั้งสองคนถูกพรากชีวิตไปทั้งที่ไม่มีความผิดใด ๆ มีหน้าซ้ำร่างของทั้งสองคนกลับถูกทอดทิ้งโดยไม่ได้รับการฝังในสุสาน อีกทั้งยังไม่มีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แต่อย่างใด จนวิญญาณเกิดความอาฆาตและตามล้างแค้นผู้มีส่วนร่วมในการตายของทั้งสองคนจนหมด กรณีวิญญาณอาฆาตของผู้ชายซึ่งพบเห็นได้ไม่บ่อยนักในวรรณกรรมยุคนี้ ได้แก่ โคฮาตะ โคเฮจิ (こはだ小平次) ซึ่งเป็นวิญญาณผู้ชายที่ถูกภรรยาของตนเองและซู้รักฆ่าตาย

จากตัวอย่างวรรณกรรมเรื่องผียุคเอโดะที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้น บางเรื่องเป็นเรื่องแต่งขึ้น บางเรื่องมีเค้าโครงจากเหตุการณ์จริง ในทางกลับกันเรื่องราวการจำอดีตชาติได้ของคัตสึโกโร่ที่ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงหลังจากนี้เป็นเหตุการณ์ร่วมสมัยที่เกิดขึ้นจริงในยุคเอโดะในปี ค.ศ. 1822 บุคคลที่ปรากฏในบันทึกเล่มนี้มีตัวตนอยู่จริง ดังนั้นการที่เรื่องราวของคัตสึโกโร่ได้รับความสนใจจากผู้ที่อยู่ร่วมสมัยเดียวกัน อาจเป็นเพราะการมีตัวตนอยู่จริงของบุคคลในเรื่องตามที่กล่าวไปก่อนหน้านี้ ผนวกกับความเชื่อของคนในสมัยเอโดะซึ่งเชื่อกันว่าวิญญาณของผู้ตายยังคงวนเวียนอยู่ในโลก การจดจำอดีตชาติได้ของคัตสึโกโร่จึงอาจจะเป็นรูปแบบหนึ่งที่วิญญาณผู้ตายเดินทางกลับมาในโลกปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อชาวสื่อเกี่ยวกับการจำอดีตชาติได้ของคัตสึโกโร่ได้แพร่สะพัดออกไปในสังคมของชาวเอโดะ จึงเป็นเหตุให้ผู้คนที่อยู่ร่วมสมัยเดียวกันนั้น เช่น อิเคดะ คันซัง ไดเมียว เจ้าเมืองผู้ครองแคว้นวากาซะ (若桜藩), โอคาโดะ เต็มปาจิโร ซามูไรระดับสูงที่ปกครองพื้นที่ที่คัตสึโกโร่ซึ่งเป็นตัวละครเอกที่ปรากฏในบันทึกอาศัยอยู่, อิราตะ อัตสึดามะ นักวิชาการในสมัยเอโดะที่สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องลึกลับ จึงให้ความสนใจที่จะเดินทางมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ดังกล่าวด้วยตนเอง จนเป็นเหตุให้เกิดการจดบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์นี้ถึง 3 ฉบับซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึงหลังจากนี้ หัวข้อถัดไปจะได้กล่าวถึงเหตุการณ์การจำอดีตชาติได้ของคัตสึโกโร่โดยสังเขป

3. เรื่องยอบันทึกเกี่ยวกับการจำอดีตชาติของคัตสึโกโร่

เหตุการณ์การจำอดีตชาติได้ของคัตสึโกโร่ (勝五郎) เกิดขึ้นในปรีชศกบุนเซที่ 5 (ค.ศ. 1822) “คัตสึโกโร่” เด็กชายวัย 8 ขวบอาศัยอยู่ ณ หมู่บ้านนากาโนมูระ³ (中野村) วันหนึ่งขณะที่คัตสึโกโร่กำลังเล่นอยู่กับพี่สาวและพี่ชายอย่างสนุกสนานที่ท้องนา คัตสึโกโร่ได้ถามพี่ ๆ ของตนเองเกี่ยวกับความทรงจำในอดีตชาติว่าพี่ ๆ ของตนเองรู้หรือไม่ว่าชาติก่อนพี่ ๆ เคยเกิดเป็นใคร ส่วนคัตสึโกโร่ได้บอกเรื่องราวในอดีตชาติของตนแก่พี่ ๆ ว่า

³ ปัจจุบันคือย่านฮิงาชิโนะ เมืองฮาจิโอจิ จังหวัดโตเกียว (東京都八王子市東中野)

ในชาติก่อนตนเองเกิดเป็นเด็กชายที่มีชื่อว่า “โทโซ” (藤蔵) อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านโฮโดคุโบมูระ⁴ (程窪村) และตายด้วยโรคฝีดาษตอนอายุ 6 ขวบ

ภายหลังพี่สาวของคัตสึโกโรได้บอกเรื่องราวการจำอดีตชาติได้ของน้องชายให้แก่เก็นโซ (源蔵) ผู้เป็นพ่อและเซอิ (世い) ผู้เป็นแม่ได้รับทราบ ทำให้เก็นโซและเซอิมาค้นถามความจริงจากปากของคัตสึโกโรโดยตรง คัตสึโกโรจึงได้เล่ารายละเอียดทั้งหมดให้พ่อกับแม่ได้รับทราบ คัตสึโกโรได้เล่าให้พ่อกับแม่ฟังว่า ในชาติก่อนตอนที่เกิดเป็นเด็กชายชื่อว่าโทโซ หลังจากป่วยตายวิญญานได้หลุดจากร่างแล้วก็เดินทางกลับมาที่บ้าน แต่ตอนที่วิญญานได้กลับมาถึงที่บ้าน พ่อแม่และคนในครอบครัวต่างไม่มีใครรับรู้เลยว่าวิญญานของตนเองนั้นได้กลับมา หลังจากนั้นเมื่อเวลาผ่านไป 3 วัน ก็มีชายแก่หนวดขาวใส่ชุดกิโมโนสีดำปรากฏตัวขึ้นและได้พาตนเองไปท่องเที่ยวอยู่ในโลกของวิญญาน จนเมื่อเวลาผ่านไป 3 ปี ชายแก่คนนั้นก็พาตนเองมาที่บ้านของเก็นโซกับเซอิซึ่งเป็นบ้านของพ่อแม่ในชาติใหม่ที่วิญญานของโทโซจะได้อาศัยท่องเที่ยวเพื่อกลับชาติมาเกิด เก็นโซและเซอิอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนาโกโนมูระ ที่หน้าบ้านของเก็นโซและเซอิพ่อแม่ในชาติที่จะมาเกิดใหม่นี้มีต้นพลับพลึงอยู่ วิญญานของตนเองในชาติที่เป็นโทโซได้พักคอยอยู่แถว ๆ เตาฟืนในห้องครัวของบ้านของเก็นโซและเซอิ ระหว่างรอจะเกิดในครรภ์ของเซอิ วิญญานของตนเองก็ได้ยินเก็นโซกับเซอิคุยกันเรื่องความอึดอัดขัดสนของค่าใช้จ่ายในครอบครัว หลังจากเก็นโซกับเซอิปรึกษาหารือกันดีแล้ว เซอิก็ตัดสินใจว่าจะต้องเดินทางเข้าไปทำงานรับจ้างในเอโดะ ณ ตอนนั้นเอง วิญญานของตัวเองก็ได้เข้าสู่ครรภ์ของเซอิ และจึงได้เกิดใหม่เป็นบุตรชายของเก็นโซและเซอินามว่า “คัตสึโกโร” เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม ปีรัชศกบุงกะที่ 12 (ค.ศ. 1815)

ที่แรกหลังจากที่เก็นโซและเซอิได้ฟังเรื่องเล่าของคัตสึโกโรว่าชาติก่อนเคยเกิดเป็นเด็กชายชื่อโทโซ ทั้งสองคนไม่มีความปักใจเชื่อในสิ่งที่คัตสึโกโรเล่า แต่ทั้งสองก็ต้องเปลี่ยนความคิดเพราะสิ่งที่คัตสึโกโรเล่าถึงเรื่องการเดินทางไปทำงานในเอโดะเพื่อหารายได้เพิ่ม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนที่คัตสึโกโรจะมาเกิดและเป็นเรื่องที่รู้กันแค่สองคนระหว่างสองสามีภรรยาเท่านั้น

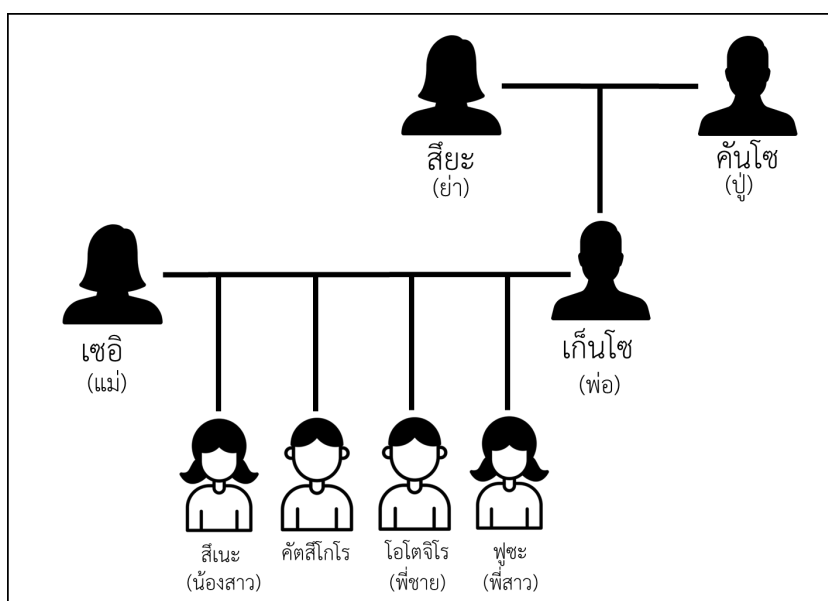
หลังจากนั้นคนในครอบครัวของคัตสึโกโรได้พยายามสืบหาความจริงว่าที่หมู่บ้านโฮโดคุโบะเคยมีเด็กที่ชื่อโทโซอาศัยอยู่ ณ หมู่บ้านแห่งนั้นอยู่จริงหรือไม่ พอสืบทราบว่สิ่งที่คัตสึโกโรเล่าเป็นเรื่องจริง ชาวท้องถิ่นได้แพร่สะพัดออกไปทั่ว และผู้คนในสมัยนั้นก็พากันเดินทางมาที่หมู่บ้านโฮโดคุโบะเพื่ออยากพบคัตสึโกโรตัวจริง และผู้คนในเอโดะได้ตั้งฉายาให้คัตสึโกโรใหม่ว่า “โฮโดคุโบโคโซ (ほどくぼ小僧)” หรือ หนูน้อยแห่งหมู่บ้านโฮโดคุโบะ”

คัตสึโกโรมีความคิดถึงพ่อกับแม่ในอดีตชาติอย่างมาก คัตสึโกโรจึงได้รับเฝ้าคนในครอบครัวหลายครั้งให้พาไปเจอพ่อกับแม่ในชาติก่อน จนกระทั่งเมื่อวันที่ 12 มกราคม ปีรัชศกบุงเซที่ 6 (ค.ศ. 1823) สี่ยะผู้เป็นย่าได้พาคัตสึโกโรเดินทางข้ามหมู่บ้านเพื่อไปพบพ่อแม่ในชาติก่อนที่อาศัยอยู่ ณ หมู่บ้านโฮโดคุโบมูระ เมื่อเข้าเขตหมู่บ้านโฮโดคุโบมูระ ทั้ง ๆ ที่คัตสึโกโรยังไม่เคยมาหมู่บ้านแห่งนี้มาก่อน แต่กลับสามารถนำทางสี่ยะผู้เป็นย่าไปยังบ้านของโทโซได้อย่างถูกต้อง

⁴ ปัจจุบันคือย่านโฮโดคุโบะ เมืองฮิโนะ จังหวัดโตเกียว (東京都日野市程久保)

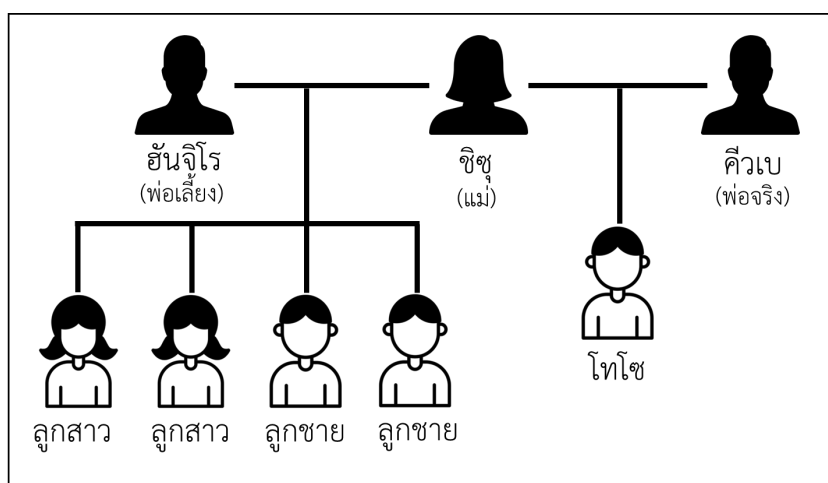
ที่บ้านของโทโซ ตอนที่คัตสึโกโร่ได้เจอกับชิซุ (しず) ผู้เป็นแม่และฮันจิโร่ (半四郎) ผู้เป็นพ่อเลี้ยงในชาติก่อน ทั้งชิซุและฮันจิโร่ต่างดีใจ เพราะพอทั้งสองเห็นหน้าคัตสึโกโร่ก็รู้สึกว่หน้าตาคล้ายกับโทโซลูกที่ตายจากไปมาก นอกจากนั้นทั้งที่คัตสึโกโร่มาที่บ้านโทโซเป็นครั้งแรก แต่กลับบอกได้ว่าร้านบุหรี่ปัอยู่ตรงข้ามบ้านทำไมถึงมีต้นไม้ขึ้นทั้งที่เมื่อก่อนไม่เคยมี สิ่งที่คัตสึโกโร่พูดทำให้พ่อแม่ในอดีตชาติตกใจ และเชื่อนิทาใจว่าคัตสึโกโร่คือโทโซที่กลับชาติมาเกิด

หลังจากนั้นคัตสึโกโร่ได้เดินทางไปมาหาสู่พ่อกับแม่ของโทโซเป็นประจำและได้เดินทางไปไหว้สุสานของคิวกะเบ (久兵衛) ผู้เป็นพ่อแท้ ๆ ของตนเองในชาติก่อนด้วย

ภาพที่ 1 ผังสาแหรกครอบครัวคัตสึโกโร่

หมายเหตุ วาดโดยผู้เขียนบทความ

ภาพที่ 2 ผังสาแหรกครอบครัวโทโซ

หมายเหตุ วาดโดยผู้เขียนบทความ

4. ความเป็นมาของบันทึกเรื่องเล่าอดีตชาติของคัตสึโกโร

บันทึกเกี่ยวกับการจำอดีตชาติของคัตสึโกโรที่จะกล่าวถึงหลังจากนี้ มีทั้งหมด 3 ฉบับ ในบทนี้จะเป็นการอธิบายเกี่ยวกับที่มาของบันทึก ผู้จดจารและผู้ที่ให้การรายละเอียดของบันทึกแต่ละฉบับ รวมถึงเนื้อหาที่เป็นองค์ประกอบของบันทึกแต่ละฉบับโดยสังเขป

ข่าวลือเรื่องคัตสึโกโรจำอดีตชาติได้ ได้แพร่สะพัดไปทั่วเอโดะ ข่าวลือนี้ไม่ได้เป็นที่สนใจในหมู่ชาวบ้านทั่วไปเท่าไรนัก แต่ยังเป็นที่น่าสนใจในกลุ่มชนชั้นปัญญาชนและชนชั้นสูงของญี่ปุ่นในสมัยนั้นด้วย หนึ่งในนั้นมีอดีตไต่เมียวที่ชื่อว่า “อิเกตะ คันซัง⁵ (池田冠山)” (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “คันซัง”) รวมอยู่ด้วย หลังจากคันซังได้ทราบข่าวลือเกี่ยวกับคัตสึโกโร คันซังจึงได้เดินทางไปที่บ้านของคัตสึโกโรเพื่อต้องการฟังและสืบสวนเรื่องราวการจำอดีตชาติจากคัตสึโกโรโดยตรง แต่ด้วยความที่คัตสึโกโรยังเป็นเด็กเล็กมาก จึงเกิดอาการหวาดกลัวคันซัง ทำให้ไม่สามารถเล่าเหตุการณ์ความทรงจำเรื่องอดีตชาติของตนเองได้ ดังนั้น สียะผู้เป็นย่าจึงเป็นผู้ถ่ายทอดเหตุการณ์ความทรงจำของคัตสึโกโรทั้งหมดแทน

คันซังได้บันทึกคำบอกเล่าของย่าคัตสึโกโร และใช้ชื่อบันทึกฉบับนี้ว่า “บุชู ทามากูง นากาโนมุระ คัตสึโกโร เซ็นโซ บานาชิ” (武州多摩郡中野村勝五郎再生前生話) บันทึกฉบับนี้มักจะเรียกกันอย่างสั้น ๆ ว่า “คัตสึโกโร ไชเซ เซ็นโซ บานาชิ” (勝五郎再生前生話) คันซังเขียนบันทึกฉบับนี้ขึ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปีรัชศกบุนเซอิที่ 6 (ค.ศ. 1823)

คันซังเป็นผู้ที่สนใจเรื่องราวการจำอดีตชาติของคัตสึโกโรอย่างจริงจังและถือได้ว่าเป็นบุคคลแรกที่เดินทางไปสอบสวนและบันทึกเรื่องราวนี้ด้วยตนเอง ปัจจุบันยังไม่มีมีการค้นพบเอกสารบันทึกที่เป็นต้นฉบับลายมือของคันซัง แต่เนื่องด้วยเหตุการณ์การจำอดีตชาติของคัตสึโกโรเป็นที่สนใจของคนทุกชนชั้นในสมัยเอโดะ ทำให้หลังจากนั้นเกิดการคัดลอกบันทึกต้นฉบับของคันซังตามมามากมาย นากางาวะ (中川, 2003) ได้ค้นคว้าและรายงานเกี่ยวกับรายชื่อเอกสารฉบับคัดลอกต้นฉบับของคันซังซึ่งปรากฏชื่อเอกสารดังต่อไปนี้

- 1) คัตสึโกโร ไชเซ เซ็นโซ บานาชิ (勝五郎再生前生話) เอกสารฉบับนี้ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยวาเซดะ⁶ (早稲田大学附属図書館)
- 2) คัตสึโกโร เซ็นเซะ คิกิงากิ (勝五郎前世聞書) เอกสารฉบับนี้ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่กองงานสารบรรณและการบรรจุพระศพสำนักพระราชวังอิมพีเรียล⁷ (宮内庁書陵部)
- 3) “คันซัง โรโก โกอิชิโก โยโดคุโบโคโซ เซ็นเซะ บานาชิ” (冠山老公御筆記 ほどくぼ小僧前世話) เอกสารฉบับนี้ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่หอสมุดกลางประจำจังหวัดทตโตริ (鳥取県立図書館)
- 4) มุซาชิโนกูนิ นากาโนมุระ ไชเซ คัตสึโกโร เซ็นเซะ บานาชิ (武蔵国中野村再生勝五郎前世話) เอกสารฉบับนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือชื่อ

⁵ คันซังนอกจากมีสถานภาพเป็นไต่เมียวแล้ว คันซังยังมีสถานภาพของความเป็นนักวิชาการแห่งสมัยเอโดะด้วย คันซังมีความสนใจศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเหตุการณ์ความเป็นไปในท้องถิ่นต่าง ๆ หนึ่งในผลงานสำคัญของคันซัง เช่น “เฮ็นชู ชิจิ บิโย เค้นเซกิ โคตัน (編脩地誌備用典籍解題)” คันซังมีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1767-1833

⁶ จากการสืบค้นของผู้เขียนพบว่าปัจจุบันเอกสารบันทึกของคันซังฉบับคัดลอกสามารถอ่านได้จากฐานข้อมูลเอกสารโบราณออนไลน์ของมหาวิทยาลัยวาเซดะ (古典籍総合データベース) เลขเรียกเอกสาร へ 13 00361

⁷ จากการสืบค้นของผู้เขียนพบว่าปัจจุบันเอกสารฉบับนี้สามารถอ่านได้จากฐานข้อมูลเอกสารโบราณออนไลน์ของกองงานสารบรรณและการบรรจุพระศพสำนักพระราชวังอิมพีเรียล (宮内庁書陵部所蔵資料目録・画像公開システム) เลขเรียกเอกสาร 206 37

“คัตสึยาระ” (甲子夜話) ที่เขียนโดย “มัตสึระ เซซัง” (松浦静山) 5) คัตสึโกโรโนะ ไชเซ (勝五郎の再生) เอกสารฉบับนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือชื่อ “โฮโตเกโนะ ฮาตาเกโนะ โอจิโบะ” (仏の畑の落穂) ที่เขียนโดย “โคอิซุมิ ยาคุโมะ” (小泉八雲)

จากการค้นคว้าเพิ่มเติมของผู้เขียนพบว่าเอกสารฉบับที่ 5 เรื่อง “คัตสึโกโรโนะ ไชเซ” ที่เขียนโดย โคอิซุมิ ยาคุโมะตามที่นาทางาระระบุ นั้น โคอิซุมิเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นในรัชศกเมจิที่ 30 (ค.ศ. 1897) โดยเขียนเป็นภาษาอังกฤษ คิตามูระ (北村, 2023) ระบุว่าโคอิซุมิเรียบเรียงเรื่องราวของคัตสึโกโรจากเอกสารโบราณที่เขียนขึ้นในสมัยเอโดะชื่อ “ชินเซตสึ ชูกิ” (珍説集記)⁸ จึงสรุปได้ว่าบันทึกของโคอิซุมิเป็นเอกสารที่เขียนขึ้นในชั้นหลังซึ่งห่างจากระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นถึงเจ็ดสิบกว่าปี และไม่ได้คัดลอกมาจากต้นฉบับลายมือของคันซังโดยตรง

นาทางาระ (中川, 2003) ได้ตรวจสอบเอกสารต้นฉบับคัตสึโกโรของคันซังที่เก็บรักษาไว้ที่หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยและได้รายงานไว้ว่าบันทึกฉบับนี้ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลการสำรวจสาหร่ายกรอบครัวของคัตสึโกโร 2) ข้อมูลการสำรวจสาหร่ายกรอบครัวของโทโซ และ 3) เนื้อหาการสอบสวนเรื่องราวของคันซัง

การศึกษาของคณะสำรวจดำเนินการกลับชาติมาเกิดของคัตสึโกโร (勝五郎生まれ変わり物語探求調査団, 2023, p. 3) ได้ระบุว่าผู้ที่คันซังผู้เป็นถึงโตเมียวเดินทางไปยังบ้านคนธรรมดาอย่างบ้านของคัตสึโกโรถือว่าเป็นเรื่องผิดวิสัยของโตเมียวอย่างยิ่ง และยังได้ระบุว่าเหตุผลแท้ที่จริงแล้วการเดินทางไปสอบสวนเรื่องราวของคัตสึโกโรด้วยตนเองเป็นเพราะหลังจากคันซังได้ทราบข่าวลือเกี่ยวกับการจำอดีตชาติได้ของคัตสึโกโร คันซังเกิดความหวังว่าตนเองอาจจะได้มีโอกาสได้พบกับคุณหนูสึ ลูกสาวที่เสียชีวิตในวัย 6 ขวบ ด้วยโรคฝีดาษเช่นเดียวกับโทโซอีกครั้ง

บันทึกของคันซังได้รับความสนใจในกลุ่มปัญญาชนในสมัยเอโดะอย่างยิ่ง นอกจากจะได้รับการคัดลอกสำเนาเอาไว้หลายฉบับตามที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น ยังส่งผลให้เกิดบันทึกอีก 2 ฉบับสำคัญตามมา บันทึกฉบับที่สองนี้ได้รับการเขียนขึ้นในเดือนเมษายน รัชศกบุนเซที่ 6 (ค.ศ. 1823) หลังจากฉบับของคันซังเพียง 2 เดือน ผู้บันทึกคือ “โอคาโดะ เด็มปาจิโร” (多門傳八郎) (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “โอคาโดะ”) โอคาโดะเป็นชาวนิรระดับสูงที่ปกครองหมู่บ้านนาทานาโมะซึ่งเป็นนิรฐานสถานที่คัตสึโกโรเกิดและอาศัยอยู่

โอคาโดะเมื่อทราบเรื่องจึงได้เรียกตัวคัตสึโกโรกับเก็นโซผู้เป็นพ่อเลี้ยงมาที่ทำเนียบบ้านพักในเอโดะเพื่อสอบสวนเรื่องราวที่เกิดขึ้นและทำการจดบันทึกเป็นรายงานเพื่อส่งไปรายงานแก่ซาโต มิโนโนกามิ (佐藤美濃守) หัวหน้ากองทหารอารักขาโชกุน (御書院番頭) ที่อยู่ในเอโดะ แม้ว่าพ่อของคัตสึโกโรจะติดตามไปด้วย แต่จากการค้นคว้าของคณะสำรวจดำเนินการกลับชาติมาเกิดของคัตสึโกโร (勝五郎生まれ変わり物語探求調査団, 2023, p. 8) มีการระบุว่าหนังสือรายงานของโอคาโดะที่ส่งไปรายงานให้หัวหน้ากองทหารอารักขาโชกุนนี้

⁸ 珍説集記 เป็นหนังสือที่รวบรวมเรื่องราวและเหตุการณ์แปลกประหลาดที่เกิดขึ้นในสมัยเอโดะช่วงปีรัชศกบุนเซที่ 6 (ค.ศ. 1823) ถึงปีรัชศกเท็มโปที่ 6 (ค.ศ. 1835) โดยไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้แต่ง ชื่อหนังสือนี้บางครั้งก็มีการเขียนว่า 椿説集記

⁹ โอคาโดะ เด็มปาจิโร มีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ. 1658-1723 โอคาโดะ เด็มปาจิโร ยังมีอีกชื่อหนึ่งว่า “โอคาโดะ ชิเงโดโมะ (多門重共)”

ไม่น่าจะใช่การเล่าเหตุการณ์จากปากของคัตสึโกโรโดยตรง แต่น่าจะเป็นเกินโซผู้เป็นพ่อเลี้ยงของคัตสึโกโรเป็นผู้เล่าเหตุการณ์มากกว่า

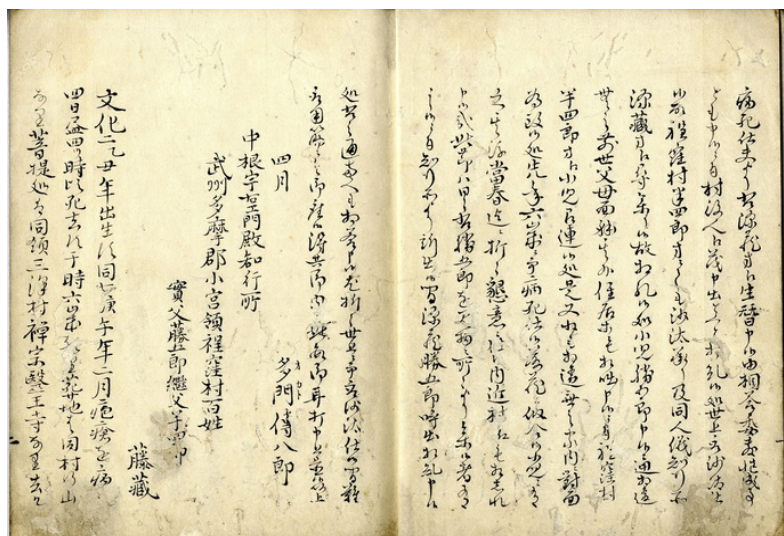
เนื้อหาในบันทึกรายงานของโอคาโดะที่ส่งไปรายงานหัวหน้ากองอารักขาโชกุนนั้น จากการวิเคราะห์ของผู้เขียน ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) การบรรยายสรุปเรื่องราวการจดจำอดีตชาติได้ของคัตสึโกโรซึ่งอ้างว่าตนสามารถระลึกชาติได้ โดยในชาติก่อนคือโทโซ เด็กชายจากหมู่บ้านโฮโดคุโบมูระที่เสียชีวิตด้วยโรคฝีดาษเมื่ออายุ 6 ขวบ 2) การยืนยันข้อพิสูจน์ที่มีการระบุว่าคำกล่าวอ้างของคัตสึโกโรว่าได้รับการตรวจสอบและพบว่ามีมูลความจริง รายละเอียดที่คัตสึโกโรเล่าเกี่ยวกับครอบครัวและบ้านในชาติก่อนนั้นถูกต้องตรงกันทุกประการเมื่อเทียบกับข้อมูลของครอบครัวโทโซ นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงคำยืนยันโดยชาวบ้านในหมู่บ้านโฮโดคุโบมูระที่ยืนยันว่าคัตสึโกโรมีหน้าตาเหมือนกับโทโซผู้ล่วงลับไปแล้วอย่างมาก 3) ผลสืบเนื่องของเหตุการณ์ซึ่งมีการบรรยายว่า ชาวสื่อเรื่องการจดจำอดีตชาติได้ของคัตสึโกโรได้แพร่สะพัดไปถึงหมู่บ้านโฮโดคุโบมูระซึ่งเป็นหมู่บ้านของโทโซในชาติก่อนทำให้ทั้งสองครอบครัวเริ่มไปมาหาสู่กัน และเรื่องราวของคัตสึโกโรได้แพร่สะพัดไปจนทำให้คัตสึโกโรมีชื่อเสียงโด่งดัง มีผู้คนจากทั่วทุกสารทิศเดินทางมาเพื่อขอพูดคุยจริงของคัตสึโกโร 4) ส่วนสุดท้ายเป็นคำยืนยันของโอคาโดะผู้เขียนรายงานว่าได้ทำการสอบสวนด้วยตนเองและยืนยันว่าคำให้การของคัตสึโกโรและครอบครัวนั้นสอดคล้องกัน แม้นตนเองจะยอมรับว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เหลือเชื่อ แต่ก็เห็นควรที่จะต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบเพื่อพิจารณาต่อไป

บันทึกฉบับที่สามนี้ ผู้บันทึกคือ อิราตะ อตสึตานิ¹⁰ (平田篤胤) (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “อตสึตานิ”) เมื่ออตสึตานิได้ทราบเรื่องราวของคัตสึโกโรจึงเกิดความสนใจเหตุการณ์นี้อย่างยิ่ง ช่วงเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 1823 อตสึตานิได้ทราบข่าวว่าคัตสึโกโรและพ่อถูกโอคาโดะเรียกตัวเข้ามาสอบสวนที่เอโดะ อตสึตานิจึงเดินทางไปที่พักที่พักของโอคาโดะ แต่คัตสึโกโรไม่อยู่ ณ ที่นั้น อตสึตานิจึงยังไม่มีโอกาสได้พบกับคัตสึโกโร หลังจากนั้นอตสึตานิได้วานบ่าวรับใช้ในบ้านที่พักของโอคาโดะให้พาคัตสึโกโรมาพบที่บ้านของตนเอง ในช่วงวันที่ 22, 23 และ 25 เมษายน ในช่วง 3 วันนี้คนในครอบครัวของอตสึตานิได้แก่ภรรยาและลูกสาวได้พยายามสร้างความคุ้นเคยกับคัตสึโกโร จนในที่สุดคัตสึโกโรก็ยอมเล่าเรื่องความจำในอดีตชาติของตนเองให้ฟัง (勝五郎生まれ変わり物語探求調査団, 2023)

คณะสำรวจตำนานการกลับชาติมาเกิดของคัตสึโกโร (勝五郎生まれ変わり物語探求調査団, 2023, p. 16) ได้ระบุว่า “วันที่ 25 เมษายน ซึ่งเป็นวันสุดท้ายที่คัตสึโกโรและครอบครัวพำนักอยู่ในเอโดะ คัตสึโกโรและครอบครัวได้มาลาอตสึตานิและครอบครัวเพื่อจะเดินทางกลับเมืองทามะ วันสุดท้ายที่เป็นวันเดินทางกลับนี้เอง ที่สวนหย่อมภายในบ้านของอตสึตานิ คัตสึโกโรได้พูดเรื่องความจำอดีตชาติของตนเอง โดยที่อตสึตานิได้แอบฟังเรื่องเล่าของคัตสึโกโรอย่างเงียบ ๆ ในมุมหนึ่งของสวน โดยมีเพื่อนสนิทของอตสึตานิชื่อว่าบันโนบุโตโมะ (伴信友) เป็นผู้จดคำพูดของคัตสึโกโร แต่เนื่องจากเป็นภาษาพูดของเด็ก การเล่าเรื่อง

¹⁰ อตสึตานิถือได้ว่าเป็นนักวิชาการที่มีชื่อเสียงในสมัยเอโดะและอตสึตานิยังเป็นที่รู้จักกันในนามว่าเป็นนักค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับปรากฏการณ์ลี้ลับแห่งเอโดะ ผลงานสำคัญ ๆ ที่รวมเรื่องลี้ลับของอตสึตานิ เช่น ทามาโนฮาจิระ (玉能真柱) เซ็นเคียวอินุ (仙境異聞) อตสึตานิมีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ. 1776-1843

คัตสึโกโรจึงมีความตะกุกตะกัก หรือเกิดความสับสนบ้าง ทำให้บันโนบุโตโมะบันทึกคำพูดได้ยากลำบากมาก จนกระทั่งเมื่อล่วงเข้าสู่เดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1823 อตสึดะเนะได้นำสิ่งที่บันโนบุโตโมะบันทึกไว้มาประมวล และเรียบเรียงใหม่และจัดทำเป็นบันทึกชื่อว่า “คัตสึโกโร โซเซ กิบุโน” (勝五郎再生記聞) ^{かつごろうさいせいき ぶん} บันทึกฉบับนี้จึงกล่าวได้ว่าเป็นเอกสารเพียงฉบับเดียวที่บันทึกจากคำบอกเล่าของคัตสึโกโรโดยตรงซึ่งต่างจากสองฉบับแรกที่บันทึกจากคำบอกเล่าของสียะผู้เป็นย่าและเก็นโซผู้เป็นพ่อเลี้ยง

ภาพที่ 3 เนื้อหาบันทึกเกี่ยวกับการสอบสวนของโอคาโดะ เด็มปาจิโรที่ปรากฏอยู่ในหนังสือชื่อ
“คัตสึโกโร โซเซ กิบุโน” (勝五郎再生記聞)

หมายเหตุ 『勝五郎再生記聞』に写されている多門伝八郎の取り調べ記録。

จาก “みんなのふるさとこぼれ話 55 勝五郎江戸へ行く” โดย 日野市 (Hino City), 2022,
(<https://www.city.hino.lg.jp/bunka/bunka/kobore/1019204.html>).

นากางาวะ (中川, 2003) ได้ตรวจสอบสอบสวนต้นฉบับ “คัตสึโกโร โซเซ กิบุโน” ที่เก็บรักษาอยู่ที่หอเอกสารศาลเจ้าอิราตะ (平田神社 ^{ひらたじんじゃ}) และได้ระบุว่าเนื้อหาบันทึกฉบับของอตสึดะเนะประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้

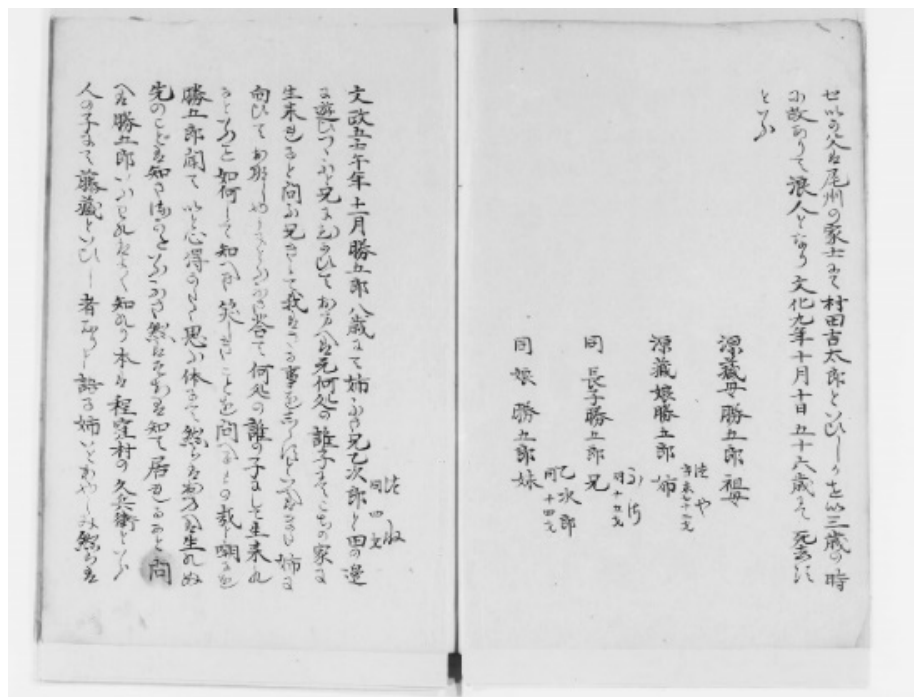
1. การอ้างอิงเนื้อหาจากความเรียงในหนังสือชื่อ “โฮคุโซซาดัง” (北窓瑣談 ^{ほくそうさだん}) ที่เขียนโดย “ตาจิบานะดังเก” (橘 南谿 ^{たちばななんけい}) เนื้อหาส่วนนี้เป็นกระดากที่แปะไว้อยู่ด้านหลังปกหน้าโดยไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้นำมาแปะ

2. ส่วนของคำนำ คำนำนี้เขียนโดยอตสึดะเนะซึ่งมีการบรรยายว่าตอนที่อตสึดะเนะเดินทางไปยังเกียวโต หนังสือเล่มนี้ยังไม่มีหน้าปกและคำนำ และยังได้มีการบรรยายถึงการได้รับคำเชิญจาก “โทมิโกจิ ซาดานาโอะ” (富小路貞直 ^{とみこうじさだなお}) ขุนนางระดับสูงให้มาเยือนที่ท่าเรือที่ฟุกุ และระบุว่าโทมิโกจิได้อ่านบันทึกฉบับนี้และโทมิโกจิผู้นี้เป็นผู้นำบันทึกไปทูลเกล้าถวายให้สมเด็จพระจักรพรรดิโคกาคุ มกุฎราชกุมารนิงโก และเหล่าสตรีใน

ราชสำนักฝ่ายในได้อ่าน สตรีในราชสำนักสนใจเรื่องนี้มากมีการยืมไปอ่านและคัดลอกไว้โดยกินระยะเวลาประมาณ 15 วันกว่าจะส่งหนังสือนี้กลับคืน และเมื่อกลับถึงเอโดะแล้วจึงมีการเพิ่มหน้าปกเข้าไป นอกจากนี้ในส่วนของคำนำยังระบุถึงรอยพับของหน้ากระดาษที่สมเด็จพระจักรพรรดิทรงพับไว้ระหว่างทรงอ่านด้วย

3. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย 1) บันทึกรายงานการสอบสวนเรื่องการจำอดีตชาติของคัตสึโกโรที่โอคาโตะส่งไปรายงานหัวหน้ากองทหารอารักขาโชกุน 2) รายละเอียดสาแหรกครอบครัวของคัตสึโกโรและโทโช 3) เนื้อหาของบันทึกที่เขียนโดย “ทาเทริ โคโดโออิ” (たてりことおい)¹¹ ลงวันที่ 29 เมษายน รัชศกบุนเซย์ที่ 6 เนื้อหาส่วนนี้จะบันทึกจากปากคำของเก็นโซผู้เป็นพ่อของคัตสึโกโร 4) เนื้อหาของบันทึกที่เขียนโดยอัสึตานะ ลงวันที่ 8 พฤษภาคม รัชศกบุนเซย์ที่ 6 เนื้อหาส่วนนี้จะจดบันทึกคำพูดของคัตสึโกโรโดยตรง ตอนที่คัตสึโกโรและพ่อมาที่บ้านของอัสึตานะ 5) เนื้อหาของบันทึกที่เขียนโดยอัสึตานะ ลงวันที่ 7 มิถุนายน รัชศกบุนเซย์ที่ 6 เนื้อหาส่วนนี้จะเป็นการอธิบายความเพิ่มเติม เช่น การขยายความเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทพเจ้าประจำถิ่น (産土神)

4. ด้านหลังปกใน เป็นกระดาษแปะที่กล่าวถึงเรื่องราวประสบการณ์ถูกผีบังตา (神隠し) ของฮาตานะ ทากาโอะ (羽田野敬雄) ลูกศิษย์ของอัสึตานะ

ภาพที่ 4 เนื้อหาบันทึกเกี่ยวกับข้อมูลบุคคลในครอบครัวของคัตสึโกโร ปรากฏอยู่ในหนังสือชื่อ
“คัตสึโกโร ไชเซ กิบุโน” (勝五郎再生記聞)

หมายเหตุ 勝五郎再生記聞. จาก “Union Catalogue Database of Japanese Texts” โดย 東洋大学附属図書館 (Toyo University Library), (<https://doi.org/10.20730/30000098>). CC BY

¹¹ ทาเทริ โคโดโออิ (たてりことおい) เป็นนามแฝงของ บัน โนบุโตโมะ (ばんのぶとも)

ภายหลังในปีรัชศกเมจิที่ 30 (ค.ศ. 1897) โคอิซุมิ ยาคุโมะ (小泉八雲) ได้แปลบันทึกฉบับของอิกะคะ คันซังเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อตีพิมพ์เป็นเนื้อหาบทหนึ่งในหนังสือชื่อ *Gleanings in Buddha-Fields* หนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์และจัดจำหน่ายในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ผลจากการตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ทำให้เรื่องราวการจำอดีตชาติของคัตสึโกโรเป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่ชาวตะวันตก และเมื่อศาสตราจารย์นายแพทย์เอียน สตีเวนสันได้อ่านบันทึกเรื่องนี้จากฉบับภาษาอังกฤษ จึงเป็นหนึ่งในแรงบันดาลใจให้เริ่มการศึกษาค้นคว้าการจำอดีตชาติ โดยปรากฏการอ้างอิงเรื่องราวของคัตสึโกโรในบทความวิชาการเรื่อง *The Evidence for Survival from Claimed Memories of Former Incarnations* (Stevenson, 1960) หน้า 65 หนังสือ *Gleanings in Buddha-Fields* นี้ภายหลังในปี ค.ศ. 1975 ได้รับการแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นและใช้ชื่อหนังสือเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า “โฮโตเกโนะ ฮาตาเกโนะ โอจิโบะ” (ほとけ はたけ おちぼ)

ลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่โทโซเกิดจนกระทั่งตายและได้กลับมาเกิดใหม่เป็นคัตสึโกโรและเหตุการณ์สำคัญหลังจากนั้นสามารถสรุปได้เป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ลำดับเหตุการณ์สำคัญ

เวลา	เหตุการณ์สำคัญ
กรกฎาคม รัชศกบุงกะที่ 2 (ค.ศ. 1805)	โทโซเกิด ณ หมู่บ้านโฮโดคุโบมูระ
4 กุมภาพันธ์ รัชศกบุงกะที่ 7 (ค.ศ. 1810)	โทโซเสียชีวิตด้วยโรคฝีดาษ ขณะมีอายุ 6 ขวบ
มีนาคม รัชศกบุงกะที่ 12 (ค.ศ. 1815)	เซอิเดินทางไปทำงานที่เอโดะ หลังจากนั้นทราบว่าตั้งท้องคัตสึโกโร
10 ตุลาคม รัชศกบุงกะที่ 12 (ค.ศ. 1815)	คัตสึโกโรเกิด ณ หมู่บ้านนากาโนมูระ
พฤศจิกายน รัชศกบุงกะที่ 5 (ค.ศ. 1822)	คัตสึโกโรเริ่มเล่าเรื่องความทรงจำเกี่ยวกับอดีตชาติตนเองขณะมีอายุได้ 8 ขวบ
20 มกราคม รัชศกบุงกะที่ 6 (ค.ศ. 1823)	คัตสึโกโรและสียะผู้เป็นย่าเดินทางไปหมู่บ้านโฮโดคุโบมูระ เพื่อพบครอบครัวโทโซซึ่งเป็นครอบครัวในอดีตชาติ ขณะมีอายุได้ 9 ขวบ
กุมภาพันธ์ รัชศกบุงกะที่ 6 (ค.ศ. 1823)	คันซังไปเยือนบ้านคัตสึโกโรและเขียนบันทึกชื่อ 勝五郎再生前生活
5 เมษายน รัชศกบุงกะที่ 6 (ค.ศ. 1823)	โอกาโตะซามูไรระดับสูงที่ปกครองหมู่บ้านนากาโนมูระเรียกตัวคัตสึโกโรและเก็บข้อมูลผู้เป็นพ่อมาที่เอโดะ เพื่อสอบสวนข้อเท็จจริง
19 เมษายน รัชศกบุงกะที่ 6 (ค.ศ. 1823)	โอกาโตะส่งบันทึกรายงานการสอบสวนไปยังหัวหน้ากองทหารอารักขาโชกุน
22,23,25 เมษายน รัชศกบุงกะที่ 6 (ค.ศ. 1823)	อัสสิดาเนะได้เจอกับคัตสึโกโร ใช้เวลาอยู่กับคัตสึโกโร 3 วัน เพื่อสอบถามและบันทึกข้อมูล
มิถุนายน รัชศกบุงกะที่ 6 (ค.ศ. 1823)	อัสสิดาเนะประมวลและเรียบเรียงเนื้อหาที่ได้ฟังจากคัตสึโกโรและเขียนเป็นบันทึกเรื่อง 勝五郎再生記聞
สิงหาคม รัชศกบุงกะที่ 6 (ค.ศ. 1823)	อัสสิดาเนะเดินทางไปเกียวโต และได้ทูลเกล้าถวายบันทึกแต่สมเด็จพระจักรพรรดิโคกาคุ (光格上皇) และมกุฎราชกุมารนิงโก (仁孝天皇)
4 ธันวาคม รัชศกเมจิที่ 2 (ค.ศ. 1869)	คัตสึโกโร เสียชีวิต (อายุ 55 ปี)

เวลา	เหตุการณ์สำคัญ
กันยายน รัชศกเมจิที่ 30 (ค.ศ. 1897)	โคอิซุมิ ยาคุโมะ (小泉八雲) ตีพิมพ์หนังสือเรื่อง “Gleanings in Buddha-fields (仏の畠の落穂)” ที่นิวยอร์กและลอนดอน ในหนังสือเล่มนี้มีการเผยแพร่เรื่องราวของคัตสึโกโร ทำให้ชาวตะวันตกได้รับทราบเรื่องราวการจำอดีตชาติของคัตสึโกโร

ที่มา : อ้างอิงจาก 勝五郎生まれ変わり物語探求調査団, 2023 หน้า 153-156

5. คุณค่าของบันทึกทั้ง 3 ฉบับ

ในบทนี้จะกล่าวถึงคุณค่าของบันทึกการจำอดีตชาติของคัตสึโกโร คุณค่าของบันทึกเรื่องนี้ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ด้านหลักคือ คุณค่าในฐานะเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือ และคุณค่าในฐานะข้อมูลที่สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมของสังคมในสมัยเอโดะ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 คุณค่าด้านความน่าเชื่อถือของเอกสาร

เรื่องเล่าการจำอดีตชาติของคัตสึโกโรไม่ใช่เป็นเพียงแค่คำเล่าลือที่แพร่กระจายอยู่แค่ในหมู่บ้านนากาโนมูระในแคว้นมุซาชิที่เป็นท้องที่เกิดเรื่องเท่านั้น แต่ยังแพร่สะพัดไปถึงเอโดะและเกียวโตด้วย จนทำให้บุคคลระดับสูงของทางราชการรวมถึงชนชั้นปัญญาชนอันได้แก่ ไดเมียวคันซัง โอคาโดะผู้ซึ่งเป็นชาмуไร ผู้ปกครองท้องที่เกิดเหตุและอดีตสืตานิชิการในสมัยนั้น ต้องมาตรวจสอบข้อเท็จจริงและบันทึกข้อมูลไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จึงกล่าวได้ว่าข้อมูลที่ได้รับการบันทึกไว้ทั้งสามฉบับนี้เป็นเอกสารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เนื่องด้วยเป็นเอกสารที่บันทึกโดยคนของทางราชการและนักปราชญ์ในยุคสมัยนั้น

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในเรื่องของช่วงเวลาในการบันทึกของเอกสารทั้งสามฉบับ เอกสารทั้งสามฉบับได้รับการบันทึกขึ้นในระยะเวลาไล่เลี่ยกันนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ ข้อมูลที่คนในครอบครัวคัตสึโกโรและตัวคัตสึโกโรเองให้แก่ผู้บันทึกจึงน่าจะมีความคลาดเคลื่อนน้อย ยิ่งไปกว่านั้นการสอบสวนเรื่องราวของโอคาโดะและอดีตสืตานิชิการนี้ยังเท่ากับเป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่ค้นซึ่งบันทึกไว้ด้วย คณะสำรวจตำนานการกลับชาติมาเกิดของคัตสึโกโร (勝五郎生まれ変わり物語探求調査団, 2023, p. 2) ระบุว่าบันทึกทั้งสามฉบับนี้ แม้จะบันทึกโดยบุคคลที่ต่างกันและผู้ให้ข้อมูลเหตุการณ์ของบันทึกแต่ละฉบับก็มีความแตกต่างกัน แต่เนื้อหาทั้งสามฉบับมีความสอดคล้องตรงกัน จึงกล่าวได้ว่าเอกสารทั้งสามฉบับมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เนื่องด้วยเป็นเอกสารของทางราชการในสมัยนั้น และนอกจากนี้ยังเป็นเอกสารที่ได้รับการตรวจสอบเนื้อหาโดยกลุ่มชนชั้นปัญญาชนด้วยกันจึงมีคุณค่าด้านความน่าเชื่อถือในเชิงเนื้อหาเป็นอย่างยิ่ง

5.2 คุณค่าในฐานะข้อมูลที่สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมในยุคเอโดะ

คุณค่าของบันทึกการจำอดีตชาติของคัตสึโกโรในฐานะข้อมูลที่สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมในยุคเอโดะ สามารถสรุปคุณค่าที่ปรากฏในบันทึกเรื่องนี้ได้ 3 ด้าน ดังนี้

5.2.1 คุณค่าในเชิงความรักความสัมพันธ์ในครอบครัวในยุคเอโดะ

คุณค่าของเรื่องราวของคัตสึโกโรสะท้อนให้เห็นถึงความรักความผูกพันภายในครอบครัว แม้ว่าโทโซจะตายแล้วเกิดใหม่เป็นคัตสึโกโร ความรักความผูกพันของบุตรต่อบิดามารดาก็มิได้จางหายไป คัตสึโกโรมีความปรารถนาอยากที่จะกลับไปเจอพ่อกับแม่ในอดีตชาติ ถึงขั้นบเร้าให้ครอบครัวในชาติปัจจุบันพาไปพบหลังจากได้เจอครอบครัวเดิมซึ่งได้แก่ แม่ พ่อเลี้ยงในอดีตชาติแล้ว เท่านั้นยังไม่พอคัตสึโกโรยังได้เดินทางไปเคารพหลุมศพควิเบผู้เป็นพ่อแท้ ๆ ในอดีตชาติด้วย หลังจากนั้นคัตสึโกโรยังได้เดินทางไปมาหาสู่พ่อกับแม่และครอบครัวในอดีตชาติเป็นประจำ

เด็กที่จำอดีตชาติได้แม้จะเกิดในชาติภพใหม่ความผูกพันกับครอบครัวเดิมมักจะยังคงอยู่ ความผูกพันกับครอบครัวในชาติก่อนของคัตสึโกโรสอดคล้องกับผลการศึกษาปรากฏการณ์การจำอดีตชาติได้ในเด็กที่เกิดในยุคสมัยปัจจุบันด้วย ทักเกอร์ (Tucker, 2007) กล่าวว่าหนึ่งในลักษณะร่วมของบรรดาเด็ก ๆ ที่จำอดีตชาติได้ก็คือความปรารถนาที่จะพบเจอพ่อแม่และครอบครัวในชาติก่อนนี้

ความรักความผูกพันในครอบครัวอีกประการหนึ่งที่ได้เห็นได้จากเรื่องนี้คือ ความรักของบิดาที่มีต่อบุตรตามที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 3. เหตุผลที่แท้จริงที่ไคเมียวคันซังมาสอบสวนเรื่องราวของคัตสึโกโรเป็นเพราะว่าคันซังมีความปรารถนาที่จะได้เจอคุณหนูสึย ลูกสาวที่เสียชีวิตในวัย 6 ขวบ ด้วยโรคฝีดาษเช่นเดียวกับโทโซอีกครึ่ง

5.2.2 คุณค่าด้านความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธของชาวญี่ปุ่นในยุคเอโดะ

บันทึกฉบับของคันซังสะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับความเชื่อและการนับถือศาสนาพุทธของชนญี่ปุ่นในสมัยเอโดะด้วย คันซังคงจะมีความเชื่อว่าครอบครัวของคัตสึโกโรเป็นครอบครัวที่มีบุญ ได้ทำความดีสั่งสมไว้ทำให้ได้เด็กที่มีความสามารถพิเศษเหนือเด็ก ๆ คนอื่นมาเกิดในครอบครัว ดังจะเห็นได้จากตอนท้ายของบันทึกที่มีการระบุเกี่ยวกับเหตุการณ์การสอบถามครอบครัวคัตสึโกโรเรื่องการทำความดีของคนในครอบครัวคัตสึโกโรไว้ด้วยดังนี้

ข้อความที่เป็นภาษาญี่ปุ่นโบราณ (勝五郎生まれ変わり物語探求調査団, 2023, p. 140)

近頃村中にてハ勝五郎とハいわずして程窪小僧とあた名を呼事村より見に来る人もあれハはづかしがりてやにハににけ隠るにより勝五郎が直咄しハ聞事不叶、祖母の物語にてこれを書とむるもの也、扱源蔵夫婦祖母つやの内何そ兼て善根をせし覚へあるやと問ふに、何もさのミ能き事もせず、祖母つや明ケ暮念仏を唱へ出家乞食の門口に立つあれハいつも錢二文ツ、法捨をする外善事と云程の事もせざりしといふ

คำแปลภาษาญี่ปุ่นปัจจุบัน แปลโดย มัตสึมุระ ฮิซาชิ (松村, n.d.)

村人はもう勝五郎とは呼ばずに、程久保小僧とあた名をつけました。誰かが勝五郎を見ようと家を訪れると、勝五郎はたちまちに恥ずかしくなり、家の中に走り隠れてしまうのです。だから勝五郎と直かに話すことは不可能でした。私はお祖母さんが語った通りのそのまを書き記したのです。

私は源蔵かその妻、祖母つやのいずれかが善い行いをしたかどうか尋ねてみました。源蔵と妻は何も特に善行をしたことはないとのことでしたが、お祖母さんであるつやは絶えず朝な夕なに念仏を繰り返す習慣があり、僧侶か巡礼が門口に来ると必ず 2 文を布施していました。この些細なことを除けば、お祖母さんも特に善行というほどのことはしていないということでした。

คำแปลภาษาไทยโดย ผู้เขียน

ชาวบ้านไม่มีใครเรียก “คัตสึโกโร” อีกต่อไป หากแต่พากันตั้งฉายาให้ใหม่ว่า “เจ้าหนูแห่งหมู่บ้านโฮโดคุโบะ” แทน เวลาที่มีใครมาเยี่ยมบ้านเพื่อขอพบคัตสึโกโร คัตสึโกโรจะรู้สึกอายและวิ่งหนีไปซ่อนตัวอยู่ในบ้านทันที ดังนั้น จึงเป็นไปได้เลยที่จะได้พูดคุยกับคัตสึโกโรโดยตรง ข้าพเจ้าจึงได้บันทึกเรื่องราวทั้งหมดตามสิ่งที่ได้ฟังมาจากคุณย่าของคัตสึโกโรเล่า

ข้าพเจ้าถามเกินโซและภรรยา รวมถึงคุณย่าลียะว่า ได้ประกอบความดีอะไรบ้างหรือไม่ เก็นโซและภรรยาบอกข้าพเจ้าว่า ไม่ได้ทำคุณงามความดีอะไรเป็นพิเศษ แต่คุณย่าลียะชอบสวดมนต์เป็นประจำ ทั้งเช้าและเย็น เมื่อมีพระหรือนักแสงบุญมาถึงประตูบ้าน คุณย่าก็จะทำบุญให้ด้วยเงิน 2 มง¹² ทุกครั้ง นอกจากเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ นี้ คุณย่าก็ไม่ได้ทำความดีอะไรเป็นพิเศษเลย

นอกจากนี้คันซังตั้งใจจะใช้เรื่องเล่าของคัตสึโกโรเป็นเครื่องมือในการให้คนญี่ปุ่นในสมัยนั้นหันมานับถือพระพุทธศาสนามากขึ้นด้วย ในหนังสือ 珠説集記 ปรากฏหลักฐานจดหมายที่คันซังส่งไปยังหลวงพ่อดิโดเตกิน (だいどうていきん) เจ้าอาวาสวัดเซ็งงากุจิ (せんがくじ) โดยมีใจความดังนี้

ข้อความที่เป็นภาษาญี่ปุ่นโบราณ (勝五郎生まれ変わり物語探求調査団, 2023, p. 138)

勝五郎再生話入尊覧候、是ハ仏説不信の族ヲ降伏之方便にて鄙俗ニしたゝめ申候、御慰而已差上申候、私自ら勝五郎祖母へ承り候ニ付話ハ相違無御座候、御一覧之上御返却可被下候、以上

廿日

冠山拝

คำแปลภาษาญี่ปุ่นปัจจุบัน แปลโดย มัตสึมุระ ฮิซาชิ (松村, n.d.)

勝五郎の生まれ替わり物語を同封いたします。仏のみ教えに信を置かない者共をも納得させる手段として、広く日常で用いられる話し言葉の文体にて書き連ねました。お座興にてお読み頂くばかりのものに過ぎませんが、私が自分で直接勝五郎の祖母より聴いたものなので、間違いはございません。ご一読の上はご返却下されます様。以上。

20 日

冠山拝

คำแปลภาษาไทยจากภาษาญี่ปุ่นปัจจุบันโดยผู้เขียน

กระผมได้ส่งบันทึกตำนานการกลับชาติมาเกิดของคัตสึโกโรมาถวายด้วย กระผมเขียนบันทึกฉบับนี้ด้วยภาษาธรรมดาที่ชาวบ้านทั่วไปใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน ด้วยหวังใจว่าบันทึกเรื่องนี้จะเป็เครื่องน้อมนำให้คนที่มิได้มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนาหันมาเลื่อมใสพระพุทธศาสนา ตำนานเรื่องนี้ส่งมาเพียงเพราะหวังให้พระคุณเจ้าได้อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน สิ่งที่เขียนไว้เป็นเรื่องราวจริงที่กระผมได้ฟังมา

¹² เงินมูลค่า 2 มง ถ้าคิดเป็นเงินปัจจุบันมีมูลค่าประมาณ 20-60 เยน

จากคุณย่าของคัตสึโกโรโดยตรง ดังนั้น จึงไม่มีความผิดเพี้ยนแต่ประการใด ขอพระคุณเจ้าได้โปรด
ส่งคืนหนังสือให้แก่กระผมหลังจากที่ได้อ่านจบแล้วด้วยขอรับ

วันที่ 20

คันซัง

5.2.3 คุณค่าด้านประเพณีและพิธีกรรม

บันทึกเรื่องเล่าของคัตสึโกโรได้สะท้อนให้เห็นถึงพิธีกรรมในการทำศพของชาวญี่ปุ่นในสมัยเอโดะด้วย
ประเพณีการทำศพในสมัยเอโดะมีทั้งการฝังและการเผา แต่จากข้อมูลของมูลนิธิโบราณคดีคานางาวะ (かなが
わ考古学財団, 2024) ระบุว่า การฝังศพเป็นวิธีหลักที่นิยมในสมัยเอโดะ โดยจะบรรจุศพลงในถ้ำฝังใน
โลงไม้หรือถ้ำฝัง จากบันทึกคำบอกเล่าของคัตสึโกโรที่เล่าให้อัตสึดะเนะฟังมีความสอดคล้องกับหลักฐานทาง
โบราณคดีตามที่มีมูลนิธิโบราณคดีคานางาวะได้ระบุไว้ เนื้อหาที่ปรากฏเกี่ยวกับการทำศพปรากฏอยู่ในบันทึก
ฉบับของอัตสึดะเนะ โดยมีข้อความดังต่อไปนี้

บันทึกฉบับของอัตสึดะเนะที่แปลเป็นภาษาญี่ปุ่นปัจจุบันโดยนิชิตะ (西田, 2016, p. 30) ได้บรรยาย
ถึงคำพูดที่คัตสึโกโรบอกเล่าถึงตอนที่ร่างถูกฝังไว้ดังนี้

ข้อความที่เป็นภาษาญี่ปุ่นโบราณ ทิมา (勝五郎生まれ変わり物語探求調査団, 2023, p. 111)

さて^{カラ}體^{ヲケ}を桶の中へつよく押入るゝとき飛出て^{カタへ}傍にをり、山へ葬りにもて行ときは、白く^{オホヒ}覆
たる龕の上に乗りて行たり。さて其ノ桶を穴へおとし入れたるとき、其ノ音^{オト}のひゞきたること、心にこたへて今もよく覚えてたり。

คำแปลภาษาญี่ปุ่นปัจจุบัน แปลโดย นิชิตะ มิโคริ (西田, 2016, p. 30)

体 (死んだ体) を桶 (棺桶。座棺のこと) の中に強く押し込んだとき、おら (靈魂) は体か
ら飛び出して桶の傍らにいた。山にある墓地に葬るために桶を皆で運んでいくとき、おらは
白い布でおおった龕 (ひつぎ) の上に載っていた。おらの死んだ体が入った棺桶を穴の中に
落とし入れたとき、その音がすごく大きく響いて、心に刻み込まれた。その音は今もありあ
りと思ひ出すことができる。

คำแปลภาษาไทยจากภาษาญี่ปุ่นปัจจุบันโดยผู้เขียน

ตอนที่ร่าง (ร่างที่ตายแล้ว) ถูกยัดลงไปในถัง (โลงศพแบบนั่ง) อย่างแรง ตัวฉัน (วิญญาณ) ก็ลอย
ออกจากร่างและไปอยู่ข้าง ๆ โลง ขณะที่พวกเขาพากันหามถังใส่ร่างฉันไปยังสุสานบนภูเขา ฉันนั่งอยู่
บนโลงศพที่คลุมด้วยผ้าขาว เมื่อพวกเขาเอาโลงศพที่ใส่ร่างฉันลงในหลุม เสียงดังก้องจนฝังเข้าไปในใจ
ฉันยังจำเสียงนั้นได้อย่างชัดเจนจนถึงตอนนี้

ในบันทึกของอัตสึดะเนะยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่ปรากฏในอาหารที่ใช้ในการเซ่นไหว้ผู้ตายด้วย
เอกสารฉบับของอัตสึดะเนะ ตอนที่คัตสึโกโรพรรณนาถึงเหตุการณ์ที่วิญญาณของโทโซได้กลิ่นของเครื่องเซ่น

ปรากฏแต่คำว่า “ของกิน” ซึ่งไม่ได้ระบุว่าเป็นของกินชนิดใด และปรากฏการระบุชื่ออาหารที่เป็นเครื่องเช่น
อีกครั้งในตอนทีกล่าวถึงว่าวิญญาณของโทโซกลับมาบ้านในช่วงเทศกาลโอบงในช่วงเดือนกรกฎาคม ของกิน
ดังกล่าวคือ ขนม “ดังโงะ”

นอกจากนี้ นิชิตะ (西田, 2016) ผู้แปลเป็นภาษาญี่ปุ่นปัจจุบัน ยังได้สันนิษฐานอีกด้วยว่า ไฟที่จุดขึ้น
ในสวนที่บ้านช่วงเดือนกรกฎาคมตามที่คัตสึโกโรเล่าน่าจะเป็นไฟที่จุดต้อนรับดวงวิญญาณที่จะกลับมาบ้าน
ในช่วงเทศกาลโอบง

ข้อความที่เป็นภาษาญี่ปุ่นโบราณ ที่มา (勝五郎生まれ変わり物語探求調査団, 2023, p. 111)

食物^{ソナヘ}を 供^{ツケ}たるも、食^シふことハ為^セざれど、中^{ナカ}に 温^{アタカ}なるものハ、其^{ケブリ}ノ烟^{ニホ}気の香^{ウマ}ひて甘^{アマ}く覚^サえた
りき。七月には庭火^{ニハヒ}をたくとき家へ帰^{カエ}りたるに、団子^{ダンシ}などを備^{ツク}へてありき。

คำแปลภาษาญี่ปุ่นปัจจุบัน แปลโดย นิชิตะ มิโคริ (西田, 2016, p. 31)

お供えされた食べ物^{モノ}は、口に入れて食べることはできなかつたけれども、温かい食べ物は湯
気と一緒に立ちのぼる香りで、おいしいと感じた。七月には、家で庭火^{ニハヒ}をたいたので、その
ときは家に帰った。お団子^{ダンシ}なんかがお供えされていた。そこでしばらく過ごしていた。

คำแปลภาษาไทยจากภาษาญี่ปุ่นปัจจุบันโดย ผู้เขียน

ของกินที่นำมาเช่นไหว้ไม่สามารถเอาใส่ปากกินได้เลย กลิ่นหอมลอยขึ้นมาพร้อมกับไอระเหยของ
ของเครื่องเช่นที่อื่น ๆ รู้สึกได้ว่าอร่อย พอตอนเดือนกรกฎาคมมีการจุดไฟภายในสวนของบ้าน
ตอนนั้นก็กลับมาที่บ้าน มีขนมดังโงะมาเช่นไหว้ ใช้เวลาอยู่ที่บ้านอยู่ลี้กระยะหนึ่ง

อย่างไรก็ตามบันทึกฉบับของคันซังมีการระบุชัดเจนว่าของกินที่นำมาเช่นวิญญาณของโทโซ คือ “ขนม
โบตาโมจิ (牡丹餅)” กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และการประมงของญี่ปุ่น (農林水産省, 2024) ได้กล่าวถึง
วัฒนธรรมการกินโบตาโมจิของชาวญี่ปุ่นไว้ว่าในช่วงสันตวิษุวัตซึ่งตรงกับช่วงฤดูใบไม้ผลิ คนญี่ปุ่นมีธรรมเนียม
ไปไหว้สุสานบรรพบุรุษ ช่วงเทศกาลนี้คนญี่ปุ่นมีธรรมเนียมการกินโบตาโมจิซึ่งเชื่อกันว่ามีมาตั้งแต่สมัยเอโดะ
สีแดงของถั่วแดงหมายถึงการปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายและปกป้องจากภัยพิบัติ นอกจากนี้ การเช่นไหว้ด้วยขนมโบตา
โมจิที่มีส่วนผสมของน้ำตาลซึ่งในอดีตถือเป็นของมีราคาแพง ยังแฝงความหมายถึงการแสดงความขอบคุณต่อ
บรรพบุรุษอีกด้วย เมื่อพิจารณาถึงวันตายของโทโซ ซึ่งตรงกับวัน 4 กุมภาพันธ์ ปีรัชศกบุงกะที่ 7 (ค.ศ. 1810)
ตรงกับวันแรกของฤดูใบไม้ผลิ (立春) พอตี บันทึกของคันซังที่กล่าวว่าการเช่นไหว้ด้วยขนมโบตาโมจิจึงมีความ
เป็นไปได้อย่างสูง

การศึกษาของอาราอิ (荒井, 2017) ระบุว่าอาหารที่ชาวญี่ปุ่นใช้อาหารที่มีลักษณะทรงกลม เช่น ขนม
ดังโงะ ขนมโบตาโมจิ ขนมโอฮาจิเช่นไหว้ผู้ตาย เพราะเชื่อว่าดวงวิญญาณของผู้ตายมีลักษณะเป็นทรงกลม
ของเช่นไหว้ที่มีลักษณะทรงกลมจึงเปรียบเสมือนภาชนะรองรับที่ดวงวิญญาณผู้ตายจะได้เข้ามาสิงสถิต

6. บทสรุป

ปัญหาเรื่อง “การตายแล้วสูญ” หรือ “การตายแล้วเกิด” รวมถึงชีวิตหลังความตายเป็นสิ่งเคลือบแคลงที่ผู้คนตั้งข้อสงสัยและพยายามแสวงหาคำตอบกันมานาน กรณีการจดจำอดีตชาติของเด็กชายชาวญี่ปุ่นชื่อคัตสึโกโรซึ่งเกิดขึ้นในสมัยเอโดะ เมื่อปี ค.ศ. 1822 นับเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากคนในทุกชนชั้นของสังคมญี่ปุ่น รวมถึงได้รับความสนพระทัยจากสมเด็จพระจักรพรรดิ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ได้รับการบันทึกไว้อย่างเป็นระบบโดยนักวิชาการร่วมสมัย และต่อมาได้มีการแปลบันทึกดังกล่าวเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งมีอิทธิพลสำคัญต่อการศึกษาทางวิชาการของศาสตราจารย์เฮียน สตีเวนสัน แห่งมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย ผู้บุกเบิกการวิจัยเกี่ยวกับความทรงจำในอดีตชาติของเด็กจากทั่วโลก

จากการศึกษาข้อมูลและการวิเคราะห์เอกสาร สามารถสรุปคุณค่าของบันทึกการจดจำอดีตชาติของเด็กชายของคัตสึโกโรได้ 2 ด้าน ได้แก่ 1) คุณค่าด้านความน่าเชื่อถือของเอกสารในฐานะหลักฐานร่วมสมัยที่จัดทำโดยชนชั้นนำและนักวิชาการในยุคเอโดะ 2) คุณค่าในฐานะข้อมูลที่สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมในยุคเอโดะ คุณค่าด้านที่สองนี้ช่วยสะท้อนค่านิยมและความสัมพันธ์ในครอบครัวของสังคมญี่ปุ่นยุคเอโดะ แนวคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดของชาวญี่ปุ่นในสมัยเอโดะ และแสดงให้เห็นบทบาทของประเพณีและพิธีกรรมในชีวิตประจำวันของผู้คนในสมัยเอโดะอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ กรณีศึกษาดังกล่าวจึงมิใช่เพียงเหตุการณ์ในอดีตที่น่าสนใจเท่านั้น หากยังเป็นแหล่งข้อมูลอันทรงคุณค่าที่เปิดโอกาสให้เกิดการอภิปรายข้ามศาสตร์ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา มานุษยวิทยา และจิตวิทยาข้ามวัฒนธรรมอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม บันทึก 3 ฉบับนี้แม้ห้วงเวลาของการบันทึกเหตุการณ์จะกระทำขึ้นในเวลาใกล้เคียงกัน แต่ทว่าผู้ให้ข้อมูล ผู้จดจบบันทึก ความละเอียดของเนื้อหาที่ได้รับการบันทึกย่อมมีความแตกต่างกันไปตามเอกสารแต่ละฉบับ เนื่องจากบันทึกความทรงจำอดีตชาติของคัตสึโกโรยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก บทความเรื่องนี้จึงมุ่งแต่เพียงการนำเสนอเหตุการณ์ที่ปรากฏในบันทึกแต่เพียงสังเขปและวิเคราะห์คุณค่าของเอกสารประเภทบันทึกเท่านั้น โดยที่ยังไม่ได้ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารทั้ง 3 ฉบับมีความเหมือนหรือต่างกันในแง่มุมใดบ้างโดยละเอียด ดังนั้น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนคือผู้ที่สนใจในวรรณกรรมประเภทบันทึกเรื่องการจดจำอดีตชาติของคัตสึโกโรนี้ควรที่จะต้องวิเคราะห์ความแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อยของบันทึกทั้ง 3 ฉบับเพิ่มเติมว่ามีความเหมือนหรือความต่างกันประเด็นใดบ้างต่อไป ก็จะช่วยให้การศึกษาเกี่ยวกับบันทึกเรื่องนี้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- พระมหาคมคาย สิริปัญญา สิงห์ทอง, พระสุชาติ เชื้อรุ่ง และ พระมหาไพฑูรย์ นิवास. (2565). ความตายในมุมมอง 4 ศาสนา. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 27(2), 284-302.
- Mills A. (2008). Comments on Ian Stevenson, M.D., Director of the Division of Personality Studies and Pioneer of Reincarnation Research. *Journal of Scientific Exploration*, 22(1), 104-106.
- Ohkado M. (2021, August 14). *Katsugoro (reincarnation case)*. Psi Encyclopedia. <https://psi-encyclopedia.spr.ac.uk/articles/katsugoro-reincarnation-case>
- Ohkado Masayuki. (2013). A case of a Japanese child with past-life memories. *Journal of Scientific Exploration*, 27(4), 625-636.
- Stevenson, I. (1960). The evidence for survival from claimed memories of former incarnations: Part I. Review of the data. *Journal of the American Society for Psychical Research*, 54, 51-71.
- Tucker, J. B. (2007). Children who claim to remember previous lives: Past, present and future research. *Journal of Scientific Exploration*, 21(3), 543-552.
- Tucker, J. B. (2008). Ian Stevenson and cases of the reincarnation type. *Journal of Scientific Exploration*, 36-43.
- 荒井優. (2017). 日本人の靈魂観—団子はなぜ丸い—. 鳥取看護大学・鳥取短期大学研究紀要, 15-28.
- 小河浩. (2017). 神峰の「さいのかわら」と「はさみ岩」伝承の背景 : 歴史・文化的資源の活用と行政的課題. 広島商船高等専門学校紀要, 39, 93-106.
- 勝五郎生まれ変わり物語探求調査団. (2023). ほどくぼ小僧 勝五郎生まれ変わり物語 調査報告書—改訂版—. 東京: 日野市郷土資料館.
- かながわ考古学財団. (2024 年 06 月 25 日). 近世の墓. 参照先: かながわ考古学財団: https://www.kaf2.org/josetsu/kinse/kinse_iko/kinse_grave
- 北村澄江. (2023) ほどくぼ小僧 勝五郎生まれ変わり物語 調査報告書—改訂版— 勝五郎生まれ変わり物語探求調査団 (編) (調査報告⑪) 『珍説集記』の発見 (p. 36). 東京: 日野市郷土資料館.
- 佐藤弘夫. (2013) 江戸の怪談にみる死生観. 死生学年報, 9, 49-65
- 東洋大学附属図書館. [画像]. 勝五郎再生記聞 (かつごろうさいせいきぶん). <https://kokusho.nijl.ac.jp/biblio/300000989/1?ln=en> (<https://doi.org/10.20730/300000989>)
- 中川和明. (2003). 平田篤胤の転生観. 日本思想史学, 35, 132-150.
- 西田みどり. (2016). [異界見聞録 6] 平田篤胤著「勝五郎再生記聞」現代語超編訳版 ——前世の記憶を持つ子どもの話. 埼玉: 知玄舎.

- 農林水産省. (2024 年 06 月 25 日). 春の和菓子ぼたもち. 参照先: 農林水産省:
https://www.maff.go.jp/j/keikaku/syokubunka/culture/wagohan/articles/2302/spe14_04.html
- 日野市. [画像]. (2022). 『勝五郎再生記聞』に写されている多門伝八郎の取り調べ記録.
<https://www.city.hino.lg.jp/bunka/bunka/kobore/1019204.html>
- 東洋大学附属図書館. [画像]. 勝五郎再生記聞 (かつごろうさいせいきぶん) .
<https://kokusho.nijl.ac.jp/biblio/300000989/1?ln=en>
(<https://doi.org/10.20730/300000989>)
- 松村恒. (n. d.). 物語の現代語訳. 勝五郎生まれ変わり物語.
<https://umarekawari.org/kaisetsu/index06.html>

ภาคผนวก

ภาพที่ 1 เส้นทางเดินเท้าของคัตสึโกโรและสียะเพื่อไปพบครอบครัวของโทโซซึ่งเป็นครอบครัวในอดีตชาติ
ปัจจุบันเส้นทางนี้อยู่ภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยจูโอ วิทยาเขตทามะ (中央大学 多摩キャンパス)
ที่มา ถ่ายภาพโดยผู้เขียนเมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2 และ ภาพที่ 3

สุสานบรรจุอัฐิของโทโซ ภายในวัดทากาฮาตาฟุโดชน คังโกจิ เมืองฮิโนะ กรุงโตเกียว
(高幡不動尊金剛寺、東京、日野市)

ที่มา ถ่ายภาพโดยผู้เขียนเมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2565

ภาพที่ 4 และ ภาพที่ 5 สุสานบรรจุอัฐิของคัตสึโกโร ภายในวัดเอรินจิ เมืองฮาจิโองิ กรุงโตเกียว

(永林寺、東京、八王子市)

ทีมา ถ่ายภาพโดยผู้เขียนเมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2565

ภาพที่ 6 รูปเคารพพระกษิติครรภโพธิสัตว์ 6 องค์ ประจำหมู่บ้านโฮโดคุโบะ (程久保六地藏) ซึ่งอยู่บริเวณใกล้กับบ้านที่โทโซฮาคัย พระกษิติครรภโพธิสัตว์ทั้ง 6 องค์นี้ได้รับการสร้างขึ้นในช่วงปีรัชศกคันเซอิที่ 7 (ค.ศ. 1795) ซึ่งเป็นช่วงกลางสมัยเอโดะ โดยกลุ่มสตรีผู้ปฏิบัติธรรมเน็มบุตสึแห่งหมู่บ้านโฮโดคุโบะมูระ (程久保村女念仏講) เพื่อช่วยปัดเป่าเภทภัย ความทุกข์ของคนในหมู่บ้านและเพื่อให้วิญญาณของเด็กที่เสียชีวิตตั้งแต่ยังเล็กได้รับการช่วยเหลือให้หลุดพ้นด้วยบารมีแห่งพระกษิติครรภโพธิสัตว์ หลังจากที่โทโซเสียชีวิตไป แม่ของโทโซมักจะมาสักการะบูชาพระกษิติครรภโพธิสัตว์ทั้ง 6 องค์นี้

ทีมา ถ่ายภาพโดยผู้เขียนเมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2565